

Kehitysvammaisen lapsen pre- ja postoperatiivinen hoito lasten ja nuorten vuodeosastolla 60

Pirjo Kaakinen

Kehitysvammaisen lapsen valmistelu toimenpiteeseen vaatii huolellista perehtymistä lapsen sairaushistoriaan, tapoihin ja tottumuksiin. Tärkeää on luoda turvallinen ilmapiiri lapsen kanssa työskennellessä. Ennen lapsen tuloa osastolle vastaanottava hoitaja perehtyy lapsen potilaspapereihin ja täydentää tarvittavia tietoja tulohaastattelun yhteydessä. Pyrimme, että vastaanottava hoitaja on myös lapsen omahoitaja sairaalajakson ajan ja toimii lapsen omahoitajana aina lapsen ollessa osastollamme.

Tulohaastattelussa tarkistetaan lapsen tämän hetken lääkitys ja päivittäisiin toimintoihin liittyviä tapoja. Vanhempien kanssa keskustellaan aiempien toimenpiteiden kulusta ja heidän toivomuksistaan lapsen hoidon suhteen. Erityisesti kehitysvammaisen lapsen kohdalla on tärkeää yksityiskohtaisen tiedon hankkiminen lapsen kommunikaatio keinoista esim. miten lapsi ilmaisee kivun tai pahanolon. Tulohaastattelutilanne on myös hyvä havainnointi tilanne lapsen anestesialkelpoisuutta arvioitaessa. Tulotilanteesta keskustellaan vanhempien mahdollisuudesta osallistua lapsensa hoitoon osastolla sekä tuetaan vanhempia myös pitämän ”vapaata” lapsensa hoidosta.

Toimenpidettä edeltävänä päivänä (usein tulopäivä) lapselta otetaan tarvittavat röntgentutkimukset, laboratorionäytteet ja tarkistetaan verivaruksen tarpeellisuus kirurgilta/anestesia-
lääkäriltä sekä vanhemmille varataan mahdollisuus keskustella anestesia-
lääkärin ja toimenpiteen suorittavan kirurgin kanssa. Lapselle kerrotaan aina tulevasta toimenpiteestä ikää ja kehitystasoa vastaavalla tavalla. Vanhempien kanssa kerrataan illan aikana tulevaa toimenpidettä sekä kannustetaan kysymään epäselvissä asioissa. Ennen toimen-

pidettä lapsen ihon kunto tarkistetaan iltapesujen yhteydessä ja lapsi pestään hiuksista varpasiin. Kehitysvammaisen lapsen hoidossa tulee koko ajan muistaa turvalliset käsittelyotteet sekä lapselle puhuminen hoitotoimenpiteiden aikana. Erityisen tärkeää on käydä vanhempien kanssa läpi lapsen kivun lievitykseen liittyviä tapoja sekä rohkaista vanhempia kertomaan aiempien kokemusten perusteella hyvästä/huonosta kivunlievityksestä. Hoitajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on huolehtia lapsen ravinnosta olosta ennen toimenpidettä. Toimenpide aamuna lapselle annetaan anestesia-
lääkärin ohjeen mukaan esilääkitys ja tarvittavat omat kotilääkkeet. Kotilääkkeitä annettaessa on huomioitava millä tavalla lapsi ottaa parhaiten lääkkeensä, usein joudumme herättämään lapsen yöllä ottamaan lääkkeensä, koska lapsi ottaa ne parhaiten esim. jugurtin kanssa. Kehitysvammaista lasta vietäessä toimenpiteeseen on erityisen tärkeä kertoa leikkaussalihoitajalle lapsen kommunikaatio taidosta ja lapsen turvallisuuteen liittyvistä huomioista (tutti, riepu ym.).

Lapsen tullessa toimenpiteestä käydään vanhempien kanssa läpi anestesia-
kaavake ja kerrotaan suomeksi mitä on tehty ja miten anestesia on sujunut sekä millaisen kipulääkityksen anestesia-
lääkäreille on määrännyt. Osastolla tarkkailaan lapsen elintoimintoja, haavan kuntoa tai arvioidaan kipsin sopivuutta. Lapsen ollessa hyvin hereillä palataan hänelle normaaliin ravitsemukseen. Kehitysvammaisen lapsen voinnin tarkkailu tiheään on tärkeää, koska hänen ilmaisutaitonsa on rajoittunut. Lapsen ilmeiden, eleiden ja ääntelyn havainnointi ja kuuntelu kertoo paljon lapsen voinnista, mutta hoitajalta vaaditaan myös herkkyyttä osasta tulkita lapsen viestejä. Vanhem-

mat ovat ensisijaisen tärkeitä oman lapsensa tulkkeja ja he osaavat kertoa hyvinkin tarkkaan mikä lapsen voinnissa on vikana. Kehitysvammaiselle itselleen on myös tärkeää kertoa mitä on tehty. Kehitysvammaisen lapsen hoidossa pyritään mahdollisimman pian siirtymään lapsen normaaliin päiväjärjestykseen lapsen turvallisuuden tunteen tukemiseksi. Sairaala hoidon lähestyessä loppua vanhempien kanssa käydään läpi kotihoito-ohjeita ja järjestellään jatkohoitopaikkaa, jos vanhemmat eivät pysty hoitamaan lasta kotona sairaalasta kotiutuessa. Usein vanhemmat ovat jo sopineet jatkohoitopaikasta, joten siirtoajankohdan ilmoitus jää hoitajan tehtäväksi.

Kehitysvammaisen lapsen hoidon erityspiirteinä voidaan pitää yhteisen kielen puuttumista. Vanhemmat tärkeitä lapsensa tulkkeja. Hoitajan tekemä kivun arviointi perustuu hoitajan kokemukseen ja herkkyyteen tulkita kehitysvammaisen lapsen ilmeitä, eleitä ja ääntelyä, useinkaan kasvokuvamittarin käyttö kivun arvioinnissa ei ole mahdollista. Kehitysvammaisen lapsi on usein

täysin autettava kaikissa päivittäisissä toiminnoissa, joten lasta tulee hoitaa kokonaisvaltaisesti ei pelkkä esim. haavan kunnon tarkkailu riitä. Hoitajan on perehdyttävä erityisesti kehitysvammaisen lapsen päivittäisten toimintojen avustamistekniikkaan, jotta lapsen hyvä hoito toteutuu. Usein kehitysvammaisen lapsen ruokailutilanteet eivät onnistu, jos hoitaja ei tiedä tarkasti tekniikkaa, jolla lapsi tulee syöttää. Kehitysvammaisilla lapsilla kipsihoito aiheuttaa ongelmia spastisiteetin johdosta sekä on oltava tarkkana ettei kipsi purista tai paina. Vanhempien jaksaminen ja tukeminen on tärkeää. Kehitysvammaiset lapset tarvitsevat turvallisuutta ja hoidon jatkuvuus on tärkeää. Turvallisuutta tuottaa vanhempien läsnäolo ja syylihoito. Usein musiikin ja satujen kuuntelu rauhoittaa ja rentouttaa.

Pirjo Kaakinen
sairaanhoitaja, terv.huol.maist. opiskelija
OYS, osasto 60

Kuva: Juhani Lassander